

O'QUVCHILARNING BILIM, KO'NIKMA VA MALAKALARINI TASHXIS ETISH

Kenjayeva Sitora Xolli qizimi

Madrimova Yulduz Hamro qizi

Termiz davlat pedagogika instituti talabalari

kenjayevasitora@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini tashxis etishning mazmuni, maqsadi, tamoyillari va usullari keng yoritilgan. Tashxislashning zamonaviy metodlari, baholash texnologiyalari, pedagogik monitoring, reyting tizimi hamda diagnostikaning amaliy ahamiyati ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Shuningdek, o'quvchilar faoliyatini baholashda kompetensiyaviy yondashuv, formatif va summativ tashxis o'rtasidagi farqlar, elektron baholash imkoniyatlari haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: Bilim, ko'nikma, malaka, tashxis, diagnostika, baholash, monitoring, pedagogik texnologiya, formatif baholash, summativ baholash, kompetensiya, reyting tizimi, natijaviylik, refleksiya.

Kirish

Mamlakatimizda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, xalqaro standartlarga moslashtirish va o'quvchilarni har tomonlama rivojlantirish jarayoni izchil olib borilmoqda. Bu jarayonning muhim bo'g'ini — o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini to'g'ri tashxis etishdir. Tashxis jarayoni ta'lim sifati, o'qituvchi faoliyati, dars metodikasi va o'quvchilarning individual rivojlanish dinamikasini aniqlashga xizmat qiladi.

Bugungi globallashtirish sharoitida o'quvchi shaxsini har tomonlama rivojlantiruvchi kompetensiyalarni shakllantirish, bilimni mustahkamlash va natijani baholash uchun ilmiy asoslangan tashxis jarayoniga ehtiyoj katta. Tashxis — bu shunchaki baho qo'yish emas, balki o'quvchining o'zlashtirish darajasini chuqur tahlil qilish, ta'lim jarayonidagi muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etishning samarali yo'llarini belgilashdir.

Asosiy qism

1. Tashxisning pedagogik mohiyati

Tashxis (diagnostika) — o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini aniqlash, baholash va tahlil qilish jarayonidir. Tashxisning asosiy vazifasi o'quvchining

Learning and Sustainable Innovation

rivojlanish bosqichi, o'zlashtirish darajasi, mustaqil fikrlash ko'nikmalari, muloqot madaniyati hamda kompetensiyalarini baholashdan iborat.

Tashxis — bu o'quvchilarning bilimi, ko'nikmasi va malakasini aniqlash, baholash va tahlil qilish jarayoni.

Uning maqsadi: o'quvchi nimani biladi, nimani bajara oladi, qay darajada o'zlashtirgan — ularni aniqlash.

Pedagogik tashxis quyidagilarni o'z ichiga oladi:

bilimni aniqlash, ko'nikmalarni baholash, malakalarni tekshirish, rivojlanish dinamikasini kuzatish, xatolarni tahlil qilish, pedagogik qaror qabul qilish.

2. Bilim, ko'nikma va malakaning mazmuni

Bilim - O'quvchining ma'lum bir sohadagi nazariy tushunchalar, faktlar, hodisalar haqidagi tasavvurlaridir. Bilimlar o'quv fanlari orqali shakllanadi va ularning chuqurligi o'quvchining umumiy tayyorgarligini belgilaydi. O'quvchi biladigan faktlar, qoida, tushuncha va ma'lumotlar.

Ko'nikma - Olingan bilimlarni amalda qo'llash qobiliyati. Ko'nikmalar jarayon orqali shakllanadi va mashq qilishni talab qiladi. Olingan bilimlarni amalda bajarish qobiliyati. (Masalan, misol yechish, matn tahlil qilish, grammatik qoida qo'llash.)

Malaka - Ko'nikmalarning avtomatlashtirilgan, ongli ravishda bajariladigan shakli bo'lib, o'quvchining faoliyati samaradorligini oshiradi. Ko'nikmaning avtomatlashtirilgan, tez va aniq bajariladigan shakli. (Masalan, tezkor hisob, imlo bilan ravon yozish.)

Xulosa

O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini tashxis etish ta'lim jarayonining ajralmas qismi bo'lib, o'qituvchi faoliyatini samarali tashkil etishda alohida ahamiyatga ega. To'g'ri tashxis — o'quvchining imkoniyatini to'g'ri baholash, ta'lim sifatini oshirish, shaxsni har tomonlama rivojlantirish va o'qitish jarayonini takomillashtirishning eng muhim sharti hisoblanadi.

Zamonaviy baholash texnologiyalari, kompetensiyaviy yondashuv, elektron diagnostika, monitoring va reyting tizimi ta'lim jarayonini yangilashga xizmat qiladi. Shuning uchun tashxis jarayonini ilmiy asosda va tizimli ravishda tashkil etish har bir pedagogning asosiy vazifalaridan biridir. O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakasini aniq tashxis qilish — ta'lim sifatining asosiy kafolati.

Tashxis yordamida o'qituvchi qaysi o'quvchi nimalarni biladi, qaysi joyda qiynaladi, qanday yordam kerak — barchasini aniqlaydi.

Shuningdek, tashxis ta'limni shaxsga yo'naltirish, samaradorlikni oshirish va natijani kafolatlashda eng muhim vosita hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida” Qonuni.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ta’lim sifatini oshirishga oid farmon va qarorlari.
3. Hasanboeva O. “Pedagogika nazariyasi va amaliyoti.” — Toshkent.
4. Majidov T., To‘xtaxo‘jaeva M. “Pedagogik texnologiyalar.”
5. Bloom B. “Taxonomy of Educational Objectives.”
6. Black P., Wiliam D. “Assessment for Learning.”
7. Mavlonova R. “Pedagogik diagnostika.”
8. Anderson L. “Classroom Assessment.”